

7.91
K26

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КАРПОВ ОЛЕКСАНДР НИКИФОРОВИЧ

67,91
УДК 343.98+351.745.7+341.456 →

K26

**ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ МІЖНАРОДНИХ
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РОЗШУКУ ЗЛОЧИНЦІВ**

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

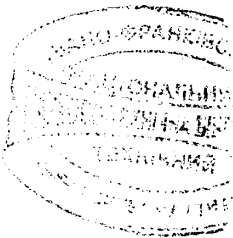
**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Київ – 2011

В ДАР БІБЛІОТЕКІ ОТ АСТОРА!

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор
Бахін Володимир Петрович,
Національний університет державної податкової служби України,
професор кафедри кримінального права, процесу і криміналістики

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Никифорчук Дмитро Йосипович,
Національна академія внутрішніх справ,
начальник кафедри оперативно-розшукової діяльності

кандидат юридичних наук, доцент
Гора Ірина Віталіївна,
Національна академія Служби безпеки України,
професор кафедри криміналістики

Захист відбудеться «___» _____ 2011 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.007.05 у Національній академії внутрішніх справ за адресою: ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії внутрішніх справ за адресою: ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий «___» _____ 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Д. Удалова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Протягом усієї історії людства перед ним поставали питання боротьби зі злочинністю. У зв'язку з появою у ХХ–ХХІ ст. нових форм злочинної діяльності, а також можливостей злочинців переховуватися від правосуддя, виникла нагальна необхідність об'єднання зусиль усіх країн світу з метою створення нових форм взаємовигідного співробітництва держав у сфері кримінального судочинства.

Однією з форм міжнародної протидії злочинності, що поширюється за межі однієї держави, стало об'єднання зусиль правоохоронних органів у діяльності міжнародних організацій, що мають повноваження з координації міжнародного розшуку, екстрадиції та інших форм співробітництва держав у протидії злочинності.

Міжнародний розшук є сукупністю норм права, що входять до структури інституту екстрадиції, яка становить невід'ємну частину міжнародної кримінально-процесуальної підгалузі права.

Водночас відсутність у кримінально-процесуальному та оперативнорозшуковому законодавстві України норм, що мають регулювати процес здійснення міжнародного розшуку, а також дієвої методики використання можливостей міжнародних поліцейських організацій у здійсненні такого розшуку не дає можливості повноцінної реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності в нашій державі для всіх осіб, які вчинили злочин.

Незважаючи на нормативну неврегульованість цього питання в законодавстві, діяльність правоохоронних органів України з міжнародного розшуку в рамках Інтерполу характеризується високими кількісними показниками розшуканих осіб. Так, якщо 1999 р. (1) за запитами правоохоронних органів іноземних держав в Україні було розшукано 49 осіб, (2) за запитами правоохоронних органів України було розшукано за кордоном 121 особу, (3) встановлено місцезнаходження 25 безвісти зниклих осіб, (4) розшукано 602 одиниці викраденого автотранспорту, то протягом 2000–2009 рр. сумарно такі показники становили відповідно: – (1) 863, (2) 1087, (3) 254, (4) 3938.

Різні аспекти міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю, використання міжнародних поліцейських організацій досліджували провідні науковці України та іноземних держав. Питання міжнародного розшуку в галузі кримінального судочинства висвітлювали зарубіжні вчені-правники та дипломати ще на початку ХІХ ст.: Г. Мейн, Ф. Ліст, Дж. Такер, М. Боте – започаткували науку міжнародного кримінального права та процесу.

На початку ХХ ст. російські вчені В.П. Даневський, П.Є. Казанський, Ф.Ф. Мартенс, Н.С. Таганцев, І.Я. Фойницький, А.С. Ященко зверталися до проблем міжнародного співробітництва у сфері кримінальної юстиції.

У зв'язку з тим, що у СРСР до 70-х років ХХ ст. не виникало проблеми міжнародної злочинності, то радянський період у вітчизняній науці бере свій

початок з досліджень фахівців у галузі кримінального процесу та міжнародного права Я.М. Бельсона, Л.М. Галенської, М.Л. Ентіна, І.І. Карпеця, К.С. Родіонова й характеризується вивченням проблем нормативного регулювання процедури міжнародного розшуку та екстрадиції.

У 80–90 рр. XX ст. значну увагу було приділено питанням дотримання прав людини у процесі міжнародного кримінального судочинства та співвідношення національного й міжнародного законодавства країн Європи та Сполучених Штатів Америки. Ш. Басіоні, Ф. Гейдензон, А. Едвардс, М. Мазовер, М. Фарел, М. Фунер – ці та інші зарубіжні вчені розробили методику здійснення міжнародного розшуку та екстрадиції.

Питання міжнародного розшуку, екстрадиції та співробітництва в окремих галузях протидії злочинності частково висвітлено в дисертаційних дослідженнях українських учених: В.С. Березняка, О.І. Виноградової, С.М. Вихриста, А.В. Войцехівського, І.В. Лешукової, І.В. Пшеничного, В.О. Романюка, М.П. Свистуленко, В.Б. Смеліка, О.В. Столярського, О.В. Узунової, а також російських учених: Я.М. Бельсона, Н.Г. Гасимова, М.Л. Ентіна, Є.К. Кагіна, О.В. Марченко, Ю.В. Мінкової, І.В. Путової, К.С. Родіонова, Д.Д. Стронського та ін.

З розвитком української науки міжнародного та кримінально-процесуального права, питання нормативного регулювання міжнародного судочинства, організаційних засад здійснення міжнародного розшуку, принципи міжнародного співробітництва у кримінально-процесуальній діяльності, функціонування баз даних Інтерполу висвітлювали у своїх працях такі вчені: Ю.П. Аленін, О.М. Бандурка, В.В. Бірюков, С.Ф. Денисюк, Г.О. Душейко, Ю.Ф. Іванов, В.В. Капустін, І.І. Когутич, Д.О. Компанієць, Ю.М. Лисенко, А.С. Мацко, В.Я. Мацюк, П.З. Мельник, В.А. Некрасов, Д.Й. Никифорчук, А.І. Римарук, В.Б. Смелік, М.І. Смирнов, В.М. Тertiшник, Л.Д. Удалова, В.П. Чернега та ін. Теоретичне підґрунтя для дослідження сучасних можливостей міжнародних поліцейських організацій у міжнародному розшуку злочинців заклали вітчизняні фахівці в галузі криміналістики, кримінального процесу й оперативно-розшукової діяльності: В.П. Бахін, В.Д. Берназ, В.І. Галаган, В.Г. Гончаренко, А.В. Іщенко, Н.С. Карпов, Н.І. Клименко, О.Є. Користін, І.І. Котюк, В.С. Кузьмічов, В.В. Лисенко, В.Г. Лукашевич, Є.Д. Лук'янчиков, В.Т. Нор, Ю.Ю. Орлов, М.А. Погорелький, Б.Г. Розовський, Г.П. Середа, В.В. Тищенко, П.В. Цимбал, М.Є. Шумило та ін.

Однак досліджувалися переважно загальні положення співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю та повноваження Національного центрального бюро (НЦБ) Інтерполу в Україні щодо здійснення міжнародного розшуку. У працях науковців спостерігається відсутність єдиної позиції щодо визначення тактики та методики здійснення міжнародного розшуку, поза увагою залишилися питання використання баз даних та інформаційно-аналітичних систем Інтерполу, можливостей інших міжнародних поліцейських організацій у протидії злочинності, використання новел у зарубіжному законодавстві, що мають на меті замінити процедури міжнародного розшуку та

екстрадиції або значно спростити їх.

Вищезазначені підстави дають право вважати, що теорія криміналістики та кримінального процесу потребує вирішення наукових завдань, які полягають у комплексному дисертаційному дослідженні, присвяченому питанням міжнародного розшуку, що зумовило вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Указом Президента України від 08.04.2008 р. № 311/2008, Комплексної програми профілактики злочинності на 2007–2009 рр., затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.2006 р. № 1767, Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 р., затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.2007 р. № 410, Програми протидії злочинам проти власності на 2007–2010 рр., затвердженої наказом МВС України від 17.10.2007 р. № 398, та наказу МВС України «Про затвердження пріоритетних напрямків наукових та дисертаційних досліджень, які потребують першочергової розробки і впровадження в практичну діяльність органів внутрішніх справ на період 2004–2009 рр.» від 05.07.2004 р. № 755, наказу МВС України «Про затвердження Концепції реформування системи освіти МВС України та підвищення якості підготовки фахівців для органів внутрішніх справ» від 28.10.2007 р. № 411, Міждержавної програми спільних заходів боротьби зі злочинністю на 2005–2007 рр., а також плану науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Київського національного університету внутрішніх справ на 2010 р. Тему дисертації схвалено відділенням Академії правових наук України (№ 668, 2007 р.).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дослідження є виявлення основних шляхів розв'язання актуальних проблем нормативно-правового та методичного регулювання здійснення міжнародного розшуку, а також наукове обґрунтування сформульованих теоретичних положень, надання практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення норм міжнародного та національного законодавства, практики використання можливостей міжнародних поліцейських організацій у здійсненні розшуку злочинців, підвищенні ефективності роботи правоохоронних органів України.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено такі *завдання*:

- визначити зміст міжнародного співробітництва держав у протидії злочинності, роль та місце міжнародного розшуку у здійсненні такої діяльності;
- розкрити поняття, зміст, функції, основні етапи міжнародного розшуку, окреслити коло його суб'єктів та об'єктів;
- визначити сучасний стан нормативного регулювання правовідносин зі здійснення міжнародного розшуку у структурі кримінально-процесуального законодавства України;
- показати можливості міжнародних поліцейських організацій у розшуку злочинців;
- охарактеризувати стан співробітництва правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних країн з питань міжнародного

розшуку;

– сформулювати пропозиції з удосконалення кримінально-процесуального, оперативно-розшукового законодавства України у сфері регулювання міжнародного розшуку, а також методичного забезпечення розшукової діяльності.

Об'єкт дослідження – кримінально-процесуальні правовідносини, що виникають у процесі міжнародного співробітництва з розшуку злочинців.

Предмет дослідження – використання можливостей міжнародних поліцейських організацій у розшуку злочинців.

Методи дослідження. Методологічна основа дисертації ґрунтується на *діалектичному методі* наукового пізнання об'єктивної дійсності, а також на сучасних методологічних положеннях філософії, теорії права, міжнародного права, кримінального права і процесу, криміналістики, оперативно-розшукової діяльності. Поряд із загальнологічними методами (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія) у дослідженні використовувалися також і спеціальні методи теоретичного аналізу: *системно-структурний* (підрозділи 1.1, 3.2.) та *порівняльний методи* – для здійснення класифікації принципів і норм, що регулюють діяльність держав з міжнародного розшуку, процедури його здійснення (підрозділи 2.1, 2.2, 3.3); *аналітичний метод*, що передбачає розклад процесу міжнародного співробітництва на частини (міжнародний розшук, екстрадиція) – для вивчення суттєвих ознак цих частин (розділ 1); *порівняльний метод* – для здійснення аналізу нормативного законодавства, тактики та методики проведення міжнародного розшуку правоохоронними органами України й зарубіжних країн (підрозділи 3.2, 3.3); *соціологічні методи* (опитування) – для опитування професорсько-викладацького складу, курсантів, слідчих та оперативних працівників системи МВС України, а також співробітників НЦБ Інтерполу в Україні (розділи 2, 3); *статистичні методи* (зведення, групування) – для узагальнення результатів діяльності правоохоронних органів України та інших країн з питань здійснення міжнародного розшуку та протидії злочинності (підрозділи 2.1, 2.2, 3.2); *метод контент-аналізу* – для дослідження повідомлень у пресі та інших джерел інформації (підрозділи 1.1, 2.1).

Нормативну базу дисертації становлять Конституція України, Кримінально-процесуальний, Кримінальний кодекси (КПК, КК) України, закони України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про міліцію», «Про міжнародні договори України», конвенції, що ратифіковані Україною: Європейська конвенція про видачу правопорушників, Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах, Конвенція про передачу засуджених осіб, Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, міжнародні договори про правову допомогу у цивільних та кримінальних справах, міжнародні договори міжвідомчого характеру, відомчі та міжвідомчі накази, інструкції.

Емпіричну базу дослідження становлять: узагальнення судової практики Верховного Суду України у кримінальних справах, результати опитування

65 співробітників НЦБ Інтерполу в Україні, 335 викладачів, 397 ад'юнктів, 1187 магістрів, 1083 курсантів НАВС, 624 магістрів та 1346 курсантів вищих навчальних закладів МВС України, 1305 слідчих та 1439 оперативних працівників МВС України, усього 9231 особа. Було досліджено 720 розшукових циркулярних повідомлень та запитів Інтерполу, аналітичні огляди, довідки НЦБ Інтерполу в Україні щодо розшуку та екстрадиції осіб. При підготовці дослідження дисертант використав власний досвід практичної роботи в НЦБ Інтерполу в Україні та досвід науково-педагогічної діяльності у вищих навчальних закладах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертантом уперше на рівні дисертації розглянуто міжнародний розшук як систему норм права, що функціонують на перетині кримінально-процесуальної, міжнародної галузей права, а також досліджуються криміналістичною та оперативно-розшуковою наукою.

Результатом проведеного дослідження стало формування нових наукових положень, зокрема:

вперше:

– виокремлено процес міжнародного розшуку зі структури міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю, а також структури міжнародної правової допомоги;

– розглянуто об'єктно-суб'єктний склад міжнародного розшуку не як складової процесу екстрадиції, а як окремого предмета регулювання правовідносин, що складаються у сфері кримінально-процесуальної діяльності;

– визначено детальну структуру норм, що регулюють діяльність з міжнародного розшуку, у тому числі норми міжнародних організацій;

– встановлено, що питання міжнародного розшуку повинні бути передбачені лише новим КПК України, а не законами України «Про екстрадицію», «Про оперативно-розшукову діяльність», запропоновано зміни до проектів КПК, зокрема, стосовно доповнення їх положеннями, що надають гарантії захисту прав людини, права на оскарження дій та рішень правоохоронних органів, порядку затримання та тимчасового арешту особи, порядку створення міжнародних слідчо-оперативних груп, транскордонного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю;

– сформульовано власне визначення поняття «міжнародний розшук», як заснованого на нормах і принципах національного та міжнародного права комплексу оперативних, інформаційно-довідкових та пошукових заходів, що здійснюються за запитами спеціально уповноважених органів держав, силами правоохоронних органів запитуваних країн з використанням можливостей Міжнародної організації кримінальної поліції (МОКП) – Інтерпол;

– на основі дослідження міжнародного досвіду застосування затримання та тимчасового арешту осіб, які перебувають у міжнародному розшуку, запропоновано внести до національного законодавства поняття «екстрадиційне затримання», «екстрадиційний арешт»;

удосконалено:

– положення про неможливість надання НЦБ Інтерполу в Україні повноважень щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності;

– методика здійснення міжнародного розшуку злочинців;

– положення щодо внесення змін та доповнень до відомчої інструкції, що регулює порядок використання можливостей НЦБ Інтерполу в Україні правоохоронними органами, у тому числі визначення компетенції НЦБ щодо протидії новим проявам злочинності, а також стосовно питань здійснення депортації осіб, права ініціювання заборони в'їзду на територію України окремим особам тощо;

дістали подальший розвиток:

– шляхи удосконалення взаємодії правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав з питань міжнародного розшуку, зокрема, щодо спрощення процедури міжнародного розшуку та екстрадиції, зменшення бюрократичного впливу на ці процеси, зменшення обсягу часу, що витрачається на їх здійснення;

– можливості використання правоохоронними органами України інформаційних масивів Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол, їх подальшої інтеграції до вітчизняних баз даних.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати проведеного дослідження використано для розвитку положень кримінально-процесуального та оперативно-розшукового законодавства України, зокрема, під час прийняття нового КПК України (акт впровадження Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності від 01.06.2010 р., акт впровадження Комітету Верховної Ради України з питань правосуддя від 05.06.2010 р.).

Розроблені положення щодо підготовчого етапу здійснення міжнародного розшуку, порядку звернення правоохоронних органів до НЦБ Інтерполу в Україні використовуються працівниками прокуратури, а також слідчими й оперативними підрозділами МВС України (акт впровадження міжнародно-правового управління Генеральної прокуратури України від 06.01.2010 р., акт впровадження Робочого апарату Укрбюро Інтерполу МВС України від 05.03.2010 р., акт впровадження Департаменту карного розшуку МВС України від 17.05.2010 р., акт впровадження Головного слідчого управління МВС України від 04.03.2010 р.).

Матеріали дослідження використовуються також і в науково-дослідній роботі (акт впровадження Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України від 08.02.2010 р., акт впровадження Науково-дослідного центру з проблем оподаткування Національного університету державної податкової служби України від 12.02.2010 р., акт впровадження Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України від 01.03.2010 р.).

Положення та висновки дисертації використовуються в навчальному

процесі вищих навчальних закладів України та зарубіжних країн під час викладання навчальних курсів «криміналістика», «кримінальний процес», «оперативно-розшукова діяльність» (акт впровадження Київського національного університету внутрішніх справ від 07.02.2010 р., акт впровадження Львівського державного університету внутрішніх справ від 23.03.2010 р., акт впровадження в Харківського національного університету внутрішніх справ від 19.03.2010 р., акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 23 березня 2010 р., акт впровадження Інституту підвищення кваліфікації кадрів Національної академії прокуратури України від 05.01.2010 р., акт впровадження Національної академії Служби безпеки України від 19.02.2010 р., акт впровадження Національного університету державної податкової служби України від 20.01.2010 р., акт впровадження Національної академії державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького від 10.03.2010 р., акт впровадження Академії митної служби України від 22.02.2010 р., акт впровадження Поліцейської фінансово-правової академії від 15.01.2010 р., акт впровадження Державного вищого навчального закладу «Українська академія бізнесу та підприємництва» від 19.02.2010 р., акт впровадження Класичного приватного університету від 03.01.2010 р., акт впровадження Карагандинського університету «Болашак» (Казахстан) від 22.02.2010 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертацію виконано самостійно. У співавторстві автором опубліковано три тези конференцій, у яких особистий внесок здобувача становить 50 % від загального обсягу тексту.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації висвітлено у 25 публікаціях автора. Теоретичні висновки, сформульовані в дисертації, обговорювалися під час доповідей автора на багатьох конференціях і семінарах, зокрема, на міжнародних науково-практичних конференціях: «Правове забезпечення діяльності міліції: історія, сучасні проблеми та міжнародний досвід» (2006 р., м. Київ); «Протидія нелегальній міграції та торгівлі жінками» (2006 р., м. Київ); «Боротьба з розповсюдженням дитячої порнографії в мережі Інтернет» (2008 р., м. Київ); «Міжнародне співробітництво у кримінальних справах України за допомогою Інтерполу» (2008 р., м. Київ); «Тренінги Інтерполу для працівників МВС» (2009 р., м. Київ), семінарах: «Протидія терористичній загрози і актам терору, які вчиняються з використанням вибухових матеріалів» (2006 р., м. Київ); «Боротьба з нелегальною міграцією» (2008 р., м. Київ); міжнародному семінарі з питань боротьби з наркозлочинністю (2007 р., м. Київ); міжнародному навчальному семінарі: «Боротьба з корупцією» (2008 р., м. Київ); круглому столі: «Органи досудового розслідування та статус слідчих» (2010 р., м. Київ).

Публікації. За результатами проведеного дослідження автором опубліковано сім статей у фахових виданнях, внесених до переліку ВАК України, чотири статті в міжнародних виданнях та 14 тез доповідей у збірниках науково-практичних конференцій.

Структура дисертації. Структура дисертації обумовлена її предметом,

цілями та завданнями дослідження, а також логікою і послідовністю розкриття теми дослідження, викладення його результатів. Вона складається із вступу, трьох розділів, що містять у собі вісім підрозділів, висновків, 15 додатків, розміщених на 67 сторінках, та списку використаних джерел (260 найменувань). Повний обсяг дисертації становить 290 сторінок, із них загальний обсяг – 195 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовується актуальність теми дисертації; визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; охарактеризовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості про їх апробацію та впровадження, а також щодо кількості публікацій, структури й обсягу роботи.

Розділ 1 «Сутність, форми та правові основи міжнародного розшуку» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1. *«Поняття розшуку, його форми та напрями»* аналізуються підходи науковців України та зарубіжних країн до визначення поняття «розшук», зазначається, що під терміном «розшук» розуміється комплекс заходів, спрямованих на встановлення місцезнаходження особи, яка вчинила злочин або зникла безвісти, ідентифікацію трупів, встановлення обставин вчинення злочину, пошук доказів, предметів, що стали об'єктом або предметом злочину, а також пошук слідів (слідів знарядь) злочину. Стверджується, що розшук, відповідно до вітчизняного законодавства, здійснюється у трьох формах: державний, міждержавний, міжнародний, розглянуто структуру форм розшуку та порядок його здійснення, визначено принципи відмінності між вищевказаними формами розшуку. На основі дослідження законодавчих джерел і праць учених-криміналістів України та зарубіжних країн автором встановлено, що нормативне визначення поняття «міжнародний розшук» в Україні є таким, що достатньо об'єктивно відображає сутність здійснення міжнародного розшуку, водночас піддається критиці позиція, відповідно до якої міжнародний розшук здійснюється тільки відносно осіб, не визначаючи як об'єкти інші предмети матеріального світу.

Аналіз міжнародного розшуку як сукупності норм права, що становлять структуру інституту міжнародного розшуку та екстрадиції, виявив необхідність нормативного визначення цих норм права та відображення їх у кримінально-процесуальному законодавстві України.

Автором розмежовано основні складові поняття: «міжнародний розшук», «міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю», «правова допомога у кримінальних справах», визначено, які саме оперативні-розшукові заходи та слідчі дії можуть виконуватись у рамках кожного з цих правових інститутів, здійснено аналіз оперативного-розшукового законодавства країн Європи та СНД, визначено перелік оперативних-розшукових заходів, що здійснюється в кожній з країн.

На основі аналізу визначення змісту міжнародного розшуку, що

подається в нормативних актах України та зарубіжних країн, а також теоретичних підходів до його розуміння автор пропонує власне визначення міжнародного розшуку, а саме: міжнародний розшук – заснований на нормах і принципах національного та міжнародного права комплекс оперативних, інформаційно-довідкових та пошукових заходів, що здійснюються за запитами спеціально уповноважених органів держав, силами правоохоронних органів запитуваних країн з використанням можливостей МОКП – Інтерпол.

У підрозділі 1.2. *“Правові основи міжнародного розшуку”* визначено, що при його здійсненні уповноважені органи керуються національним законодавством та джерелами міжнародного права. У рамках дослідження класифіковано джерела правового регулювання діяльності з міжнародного розшуку за такими критеріями: 1) міжнародні договори; 2) національне законодавство; 3) міжнародні відомчі угоди; 4) консульські та дипломатичні угоди; 5) нормативні акти міжнародних організацій.

Визначено, що Україна уклала велику кількість міжнародних договорів, які регулюють окремі аспекти міжнародного розшуку та використання міжнародних поліцейських організацій у його здійсненні. Важливу увагу приділено відомчим міжнародним договорам, дипломатичним та консульським угодам, а також нормативним документам, що породжують права й обов’язки для сторін (відомств, посольств, членів міжнародних організацій), які їх підписали, та уточнюють питання міжнародної взаємодії, визначені багатосторонніми та двосторонніми міжнародними угодами, або, якщо такі угоди відсутні – встановлюють питання взаємодії відомств з питань, що віднесені до їх розгляду.

На необхідність вивчення взаємодії з міжнародними поліцейськими організаціями щодо розшуку злочинців зазначають 100,0 % викладачів, 97,7 % ад’юнктів, 95,7 % магістрів, 94,6 % курсантів НАВС, 98,9 % магістрів, 99,4 % курсантів вищих навчальних закладів МВС України, 93,4 % слідчих, 92,0 % оперуповноважених, 100 % співробітників НЦБ Інтерполу в Україні.

На основі аналізу укладених Україною міжнародних угод визначено, які з них і якою мірою регламентують питання міжнародного розшуку. Акцентовано увагу на неможливості регламентації міжнародного розшуку в міжнародних угодах, оскільки таку процедуру має визначати внутрішнє законодавство кожної країни. Водночас підкреслено необхідність визначення в таких договорах функцій міжнародних поліцейських організацій у здійсненні міжнародного розшуку (використання інформаційних каналів міжнародних організацій для передачі службової інформації та офіційних документів, інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародного розшуку тощо).

Підкреслено, що міжнародними угодами України визначено порядок здійснення тимчасового (екстрадиційного) арешту, під яким розуміється міра запобіжного заходу, передбачена внутрішнім кримінально-процесуальним законодавством країни, або міжнародними угодами, яку застосовують правоохоронні органи країни в разі отримання мотивованого ордеру на затримання та арешт від правоохоронних органів іншої держави до отримання

формального запиту про екстрадицію каналами дипломатичного зв'язку. Наголошено, що вітчизняним законодавством таку процедуру не врегульовано.

Сьогодні регламентація процесу міжнародного розшуку в Україні здійснюється на підставі відомчих та міжвідомчих наказів, а також інструкцій. У дослідженні наведено перелік підзаконних нормативних актів, що регулюють процес міжнародного розшуку, вказано на їх недоліки. Аналіз проектів кримінально-процесуального та оперативно-розшукового законодавства України, порівняння його з нормами, що регулюють порядок міжнародного розшуку в зарубіжних країнах, якими визначаються різні підходи до його регламентації, зокрема: у КПК України, або у законах про міжнародне співробітництво та екстрадицію, дав можливість дійти висновку про необхідність прийняття нового КПК України та надати рекомендації стосовно доповнення або зміни норм, що регулюють питання міжнародного співробітництва в галузі кримінального судочинства в запропонованих проектах.

У *підрозділі 1.3. «Об'єкти та суб'єкти міжнародного розшуку»* висловлюється аргументована критика щодо невідповідності підзаконних нормативних актів один одному та різних поглядів учених стосовно визначення об'єктів міжнародного розшуку. На думку дисертанта, об'єктами міжнародного розшуку можуть бути: особи, які підозрюються у вчиненні злочинів, винні особи, які переховуються від органів слідства чи суду, особи, які зникли безвісти, трупи та їх частини, об'єкти матеріального світу – носії доказової інформації, предмети або знаряддя злочинного замаху та інші об'єкти, що можуть стати речовими доказами. Зазначено, що у зв'язку з появою нових об'єктів та предметів злочинного посягання, а також засобів учинення злочинів, неможливо передбачити конкретний перелік об'єктів міжнародного розшуку, отже, слід виходити з утворених у міжнародних поліцейських організаціях банків даних, розуміючи, що за потреби може бути утворено інші, або видозмінено існуючі банки даних, а саме: особи; транспорт; документи; предмети мистецтва; номерні речі; зброя; банкноти, інші платіжні засоби; вибухові, радіоактивні та інші небезпечні речовини.

Грунтуючись на класифікації суб'єктів екстрадиційних відносин, з відповідним пристосуванням такого поділу до відносин, що складаються у сфері міжнародного розшуку, автором визначено групи суб'єктів міжнародного розшуку: міжнародні поліцейські організації в особі своїх центральних органів (Генеральний секретаріат Інтерполу, штаб-квартира Європолу); національні підрозділи правоохоронних органів, що виконують функції з організації міжнародного правоохоронного співробітництва (НЦБ Інтерполу та їх регіональні відділення, локальні підрозділи, національні уповноважені підрозділи Європолу); національні правоохоронні органи – суб'єкти надсилання запитів каналами Інтерполу, а також суб'єкти, уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності, які здійснюють її за запитами правоохоронних органів зарубіжних країн). За загальним правилом, такими правоохоронними органами ми вважаємо поліцію, митну, прикордонну службу.

Розділ 2 «Нормативні та організаційні засади здійснення міжнародного розшуку» складається із двох підрозділів.

У підрозділі 2.1. «*Можливості Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол у здійсненні функцій з міжнародного розшуку*» досліджено статус, сучасну структуру та функцій МОКП – Інтерпол, зокрема, визначено, що сьогодні вона є другою у світі за чисельністю країн-учасниць (після ООН) міжнародною організацією і найбільшою міжнародною поліцейською організацією, яка забезпечує ефективну взаємодію правоохоронних органів 188 країн світу щодо протидії злочинності. Досліджуючи статус МОКП – Інтерпол, дисертант акцентує увагу на тому, що в наукових працях, офіційних повідомленнях державних органів України та законопроектах, які подаються на розгляд Верховної Ради України, діяльність Інтерполу часто представляється у вигляді поліцейського підрозділу, якому надано оперативно-розшукові повноваження. Наведено результати досліджень провідних науковців, а також висновки профільних комітетів Верховної Ради України і на підставі аналізу вказаних положень зроблено висновок про неможливість надання оперативно-розшукової функції Інтерполу.

Про неможливість надання такої функції НЦБ Інтерполу свідчить опитування 71,1 % викладачів, 79,9 % ад'юнктів, 73,4 % магістрів, 81,6 % курсантів НАВС, 72,1 % магістрів, 78,4 % курсантів вищих навчальних закладів МВС України, 70,8 % співробітників НЦБ Інтерполу в Україні.

Здійснено аналіз повноважень Інтерполу, а саме: збирання, упорядкування, систематизація інформації кримінального та іншого характеру стосовно осіб, предметів, явищ, а також інформації, що має криміналістичне значення; створення захищених баз даних, що містять вищевказану інформацію, з метою надання доступу до неї правоохоронним органам країн-учасниць; надання технічної, методичної та організаційної допомоги у здійсненні міжнародного співробітництва правоохоронних органів; оперативно-службове та експертне забезпечення правоохоронної діяльності; навчання та розширення меж міжнародного співробітництва. Проаналізовано структуру Інтерполу в аспекті використання можливостей цієї організації у здійсненні міжнародного розшуку. Акцентовано увагу на діяльності підрозділів, що здійснюють криміналістичне забезпечення діяльності з міжнародного розшуку, зокрема, Виконавчого директорату з поліцейської роботи – підрозділу Генерального секретаріату Інтерполу, що безпосередньо організовує та спрямовує розшукову роботу національних правоохоронних органів усіх країн світу. Особливу увагу приділено національним центральним бюро Інтерполу, що, на думку дисертанта, є найефективнішим інструментом координації міжнародного розшуку, показано схему взаємодії НЦБ Інтерполу з національними правоохоронними органами. Розглянуто еволюцію та інформаційне наповнення інформаційних систем «ASF», «I-24/7», «X-400», «ICIS», а також систему розшукових запитів Інтерполу. Особливо розглянуто діяльність Інтерполу в розробленні криміналістичних баз даних, зокрема, дактилоскопічних, банків даних ДНК та системи ідентифікації паспортів й

інших документів. Розкрито сутність міжнародного розшуку, що здійснюється з використанням можливостей Інтерполу, виокремлено його етапи, послідовність дій співробітників в умовах терміновості такого розшуку, досліджено систему циркулярних повідомлень Інтерполу з кольоровим позначенням як інструменту здійснення міжнародного розшуку, надано пропозиції щодо її вдосконалення.

У підрозділі 2.2. *“Використання можливостей Європейського поліцейського відомства Європол у здійсненні міжнародного розшуку”* через аналіз структури та компетенції Європолу визначено його цінність як міжнародної поліцейської організації, розглянуто основні напрями вдосконалення найефективніших аспектів діяльності Європолу – системи взаємодії офіцерів зв’язку та національних підрозділів Європолу, а також подальше впровадження системи аналітичних файлів Європолу. На думку дисертанта, система забезпечення міжнародного розшуку з використанням можливостей Європолу є більш розробленою та може бути використана як основа для вдосконалення діяльності Інтерполу. Крім того, розглянуто новели законодавства країн Європи, пов’язані з діяльністю Європолу, зокрема, інститут європейського ордеру на арешт, що покликаний змінити інститут міжнародного розшуку та екстрадиції, спростити процедуру видачі особи, зменшити бюрократичний вплив на процедуру міжнародного розшуку та екстрадиції, а також зменшити обсяг часу, який вимагається для виконання всіх необхідних дій, пов’язаних з цими процесами. Надано порівняльну характеристику обох організацій із зазначенням переваг та недоліків використання їх можливостей у здійсненні міжнародного розшуку.

Розділ 3 «Національне центральне бюро Інтерполу в Україні – центральний орган координації міжнародного розшуку в Україні» складається із трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1. *«Процедурний та суб’єктний склад здійснення міжнародного розшуку в Україні»* розроблено структуру процесу міжнародного розшуку та екстрадиції, що складається з трьох етапів, визначено органи державної влади України, які мають повноваження в галузі міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю на кожному з цих етапів, окреслено їх функції, роль та місце у здійсненні міжнародного розшуку. Звернуто особливу увагу на те, що основні повноваження зі здійснення міжнародного розшуку покладено на МВС України в особі НЦБ Інтерполу в Україні. Здійснено аналіз підзаконних нормативних актів, що регулюють діяльність з міжнародного розшуку, проведено порівняння існуючих нормативних актів з такими, що втратили чинність, визначено вдосконалення, що здійснені у зв’язку з прийняттям таких актів. У підрозділі чітко окреслено підстави здійснення міжнародного розшуку, розроблено порядок першочергових дій, які необхідно вчинити суб’єкту міжнародного розшуку для ініціювання процедури міжнародного розшуку, вимоги до запитів, що надсилаються до НЦБ Інтерполу, умови й терміни здійснення міжнародного розшуку, надано пропозиції щодо удосконалення процедури пролонгації міжнародного розшуку. Оскільки подальший етап проведення міжнародного розшуку здійснюється з

використанням можливостей НЦБ Інтерполу в Україні, дисертант розглядає його функції, порівнюючи з функціями НЦБ Інтерполу інших країн, та надає пропозиції щодо уточнення переліку таких функцій. У ході дослідження виявлено недостатню законодавчу врегульованість сфери міжнародного співробітництва щодо розшуку злочинців, зокрема, на це вказували під час опитування 67,8 % викладачів, 94,2 % ад'юнктів, 92,1 % магістрів, 89,1 % курсантів НАВС, 94,4 % магістрів, 92,3 % курсантів вищих навчальних закладів МВС України, 77,6 % слідчих, 59,8 % оперуповноважених, 92,3 % співробітників НЦБ Інтерполу в Україні.

У підрозділі 3.2. «*Структура Національного центрального бюро Інтерполу в Україні*» надано характеристику структури НЦБ Інтерполу в Україні, окремо розглянуто регіональні підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні, оскільки з їх виникненням, на думку автора, сформувалась особлива процедура взаємодії НЦБ Інтерполу з правоохоронними органами України – залучення співробітників регіональних підрозділів НЦБ Інтерполу до проведення оперативно-розшукових, оперативно-профілактичних та інших дій, за умови яких вони не здійснюють безпосередньо вказаних оперативних функцій, а лише включаються до складу слідчо-оперативних груп, контролюють процес здійснення оперативних та розшукових заходів, здійснюють перевірку за базами даних Інтерполу, надають відповідні консультації. Надано пропозиції щодо необхідності розвитку таких положень у законодавстві України та подальшому розширенні повноважень НЦБ Інтерполу в Україні щодо забезпечення діяльності з міжнародного розшуку без надання цьому підрозділу самостійної оперативно-розшукової компетенції. Наголошено на об'єднанні положень, що стосуються діяльності з міжнародного розшуку, в одному нормативному документі. Здійснено ґрунтовний аналіз процесу аналітичного забезпечення міжнародного розшуку та надано пропозиції щодо створення підрозділу аналітичної розвідки у складі НЦБ Інтерполу в Україні. Додатково зазначається про необхідність створення екстрадиційної групи Інтерполу, що буде відповідальною за приймання за межами України та конвоювання осіб, які перебувають під вартою, а також формування інституту представника, або групи із взаємодії з Європолем у складі НЦБ Інтерполу в Україні. Порівнюючи можливості використання національних баз даних НЦБ Інтерполу зарубіжних країн, автор зазначає, що можливість отримання інформації правоохоронними органами зарубіжних країн через НЦБ Інтерполу в Україні не може бути реалізована на належному рівні, зокрема, через те, що у НЦБ відсутній швидкий доступ до баз даних абонентів телефонних номерів, паспортів, бази даних реєстрації підприємств, установ та організацій, платників податків, а також списку виборців і банківських рахунків.

У підрозділі 3.3. «*Засади удосконалення методики здійснення міжнародного розшуку*» детально розглянуто положення основного підзаконного нормативного документа, яким урегульовано використання можливостей НЦБ Інтерполу правоохоронними органами України, а саме Інструкції «Про порядок використання правоохоронними органами

можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів» від 09.01.1997 р. № 3/1/2/5/2/2. Зазначено можливості правоохоронних органів України у здійсненні міжнародного розшуку, а також його об'єкти. Вказано, що в Інструкції є певна невідповідність та взаємовиключність норм, одні з яких визначають як суб'єктів міжнародного розшуку транспортні засоби, предмети антикваріату, зброю тощо, а інші обмежують його лише особами. Розглянуто етапи та ступені терміновості опрацювання інформації у НЦБ Інтерполу в Україні, надано пропозиції щодо розширення переліку суб'єктів надсилання запитів до НЦБ Інтерполу в Україні. Зазначено, що крім розшуку осіб, правоохоронні органи України мають право запитати проведення оперативно-розшукових заходів у різних сферах протидії злочинності, зокрема, у сфері економіки та фінансів, у сфері протидії фальшивомонетництву, підроблення документів, у боротьбі зі злочинами, пов'язаними з транспортними засобами, незаконним обігом наркотичних речовин та зброї, боротьби з посяганнями на культурні цінності та предмети антикваріату, а також боротьби зі злочинами у сфері доквілля, злочинами, пов'язаними з викраденнями та незаконним перевезенням радіоактивних речовин. Зазначено, що Інструкція, порівняно з аналогічними нормативними документами зарубіжних держав, є застарілою та потребує внесення змін і доповнень, зокрема, у ній відсутнє регулювання використання можливостей НЦБ у боротьбі з такими видами злочинів, як тероризм, організована злочинність, злочини у сфері високих технологій, торгівля людьми та нелегальна міграція.

Запропоновано вдосконалену методику здійснення міжнародного співробітництва стосовно розшуку злочинців. На необхідність розроблення окремої методики міжнародного розшуку вказують 96,1 % викладачів, 97,1 % ад'юнктів, 94,5 % магістрів, 93,4 % курсантів НАВС, 97,4 % магістрів, 95,3 % курсантів вищих навчальних закладів МВС України, 86,8 % слідчих, 75,0 % оперуповноважених, 98,5 % співробітників НЦБ Інтерполу в Україні.

ВИСНОВКИ

У висновках викладено наукові та практичні результати дослідження, сформульовано пропозиції та рекомендації щодо використання здобутих результатів. Серед основних висновків дисертантом виділено такі:

Міжнародний розшук – це заснований на нормах та принципах національного й міжнародного права комплекс оперативних, інформаційно-довідкових та пошукових заходів, що здійснюються за запитом спеціально уповноважених органів держав, силами правоохоронних запитуваних країн з використанням можливостей МОКП – Інтерпол.

Міжнародний розшук виокремлено із структури процесу міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю та правової допомоги у кримінальних справах, а також визначено межі його здійснення.

Правові джерела здійснення міжнародного розшуку мають таку класифікацію: національне законодавство; міжнародні договори; міжнародні

відомчі угоди; консульські та дипломатичні угоди; нормативні документи міжнародних організацій.

У зв'язку з відсутністю належного нормативно-правового регулювання відносин з міжнародного розшуку та неузгодженістю чинних підзаконних нормативних актів, існує нагальна потреба у прийнятті КПК України, заснованого на існуючих проектах, що подані на розгляд Верховної Ради України, з урахуванням доповнень, які викладено в дисертації.

Відповідно до класифікації об'єктів, поданої в дослідженні, звернуто увагу на те, що їх перелік не може бути вичерпним, а тому надається з урахуванням наявних у міжнародних поліцейських організаціях баз даних: особи; тварини; транспорт; документи; предмети мистецтва; номерні речі; зброя; банкноти, інші платіжні засоби; вибухові, радіоактивні та інші небезпечні речовини.

Суб'єктний склад процесу міжнародного розшуку формують: міжнародні поліцейські організації в особі своїх центральних органів (Генеральний секретаріат Інтерполу, штаб-квартира Європолу); національні підрозділи правоохоронних органів, що виконують функції з організації міжнародного правоохоронного співробітництва (НЦБ Інтерполу та їх регіональні підрозділи, національні уповноважені підрозділи Європолу); національні правоохоронні органи – суб'єкти надсилання запитів по лінії Інтерполу, а також суб'єкти, уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності, які здійснюють її за запитами правоохоронних органів зарубіжних країн.

Надання компетенції Інтерполу, або будь-якій іншій організації, крім підрозділів національних правоохоронних органів, передбачених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», неможливе.

Специфічна структура МОКП – Інтерпол дає змогу ефективно супроводжувати процес міжнародного розшуку та здійснювати криміналістичне, інформаційне, аналітичне, організаційне, методичне забезпечення такої діяльності. У дисертації ґрунтовно досліджено розвиток та сучасний стан інформаційних систем Інтерполу (комплекс баз даних Інтерполу «ICIS», комунікаційна мережа X-400, пошукова система «ASF», інформаційна система «I-24/7»). Водночас визначено, що головну роль у здійсненні міжнародного розшуку відіграють правоохоронні органи держав та національні центральні бюро Інтерполу. Представлено структуру й етапи здійснення міжнародного розшуку, форми його здійснення, види та призначення циркулярних повідомлень Інтерполу, їх значення у процесі розшукової діяльності.

Визначено основні розбіжності, що виникають між Європолом та Інтерполом, запропоновано шляхи їх подолання, зокрема, об'єднання можливостей організацій шляхом розвитку інституту представництва, укладення угод про взаємодію та інтеграції баз даних.

Згруповано повноваження правоохоронних органів України у здійсненні міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю.

Представлено структуру НЦБ Інтерполу в Україні, функції, кількісний

склад, систему інформаційного забезпечення бюро та його місце у складі інформаційної системи МВС України, запропоновано створення нових підрозділів у складі Укрбюро Інтерполу.

Визначено, що насамперед потребують удосконалення нормативні акти, які регулюють використання можливостей НЦБ Інтерполу в Україні, оскільки їх положення є застарілими та не відповідають сучасним вимогам правоохоронної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Карпов О. Н. Стан та перспективи міжнародного співробітництва у сфері протидії нелегальному автомобільному бізнесу / О. Н. Карпов // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн.* – К. : Міжвід. наук.-дослід. центр боротьби з орг. злочинністю, 2007. – № 15. – С. 42–48.

2. Карпов О. Н. Можливості взаємодії правоохоронних органів України, які з компетентними органами зарубіжних держав протидіють злочинам економічного спрямування / О. Н. Карпов // *Держава і право : зб. наук. праць.* – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2009. – Вип. 44. – С. 549–553.

3. Карпов О. Н. Правова природа міжнародного співробітництва у розшуку злочинців / О. Н. Карпов // *Університетські наукові записки : часопис Хмельницького університету управління і права.* – 2009. – № 3. – С. 24–30.

4. Карпов О. Н. Правові основи екстрадиційного арешту / О. Н. Карпов // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн.* – К. : Міжвід. наук.-дослід. центр боротьби з орг. злочинністю, 2009. – № 20. – С. 291–299.

5. Карпов О. Н. Шляхи удосконалення взаємодії міжнародних поліцейських організацій / О. Н. Карпов // *Держава, регіон, підприємство: теорія та практика економіко-правового регулювання : зб. наук. праць.* – Херсон : Вид-во Херсон. держ. ун-ту, 2009. – С. 189–192.

6. Карпов О. Н. Можливості використання бази даних Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол у протидії тероризму / О. Н. Карпов // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн.* – К. : Міжвід. наук.-дослід. центр боротьби з орг. злочинністю, 2010. – № 21. – С. 301–307.

7. Карпов О. Н. Оперативно-розшукова компетенція Інтерполу / О. Н. Карпов // *Держава та регіони.* – 2010. – № 1. – С. 42–48.

8. Карпов О. Н. Інтерпол як механізм боротьби з міжнародною злочинністю, проблеми та шляхи подолання / О. Н. Карпов // *Формування громадянського суспільства та правової держави в контексті європейської інтеграції : тези доп. наук.-практ. конф., Київ, 21–22 квіт. 2006 р.* – К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2006. – Ч. II. – С. 22–23.

9. Карпов А. Н. Интерпол как механизм борьбы с международной

преступностью: проблемы и пути их преодоления / А. Н. Карпов // Эволюция уголовного судопроизводства на постсоветском пространстве : материалы междунар. науч.-практ. конф., Киев, 22–23 июня 2006 г. – К., 2006. – С. 206–214.

10. Карпов А. История международного розыска Ч. 1 / А. Карпов // Закон и жизнь : междунар. науч.-практ. правовой журн. – 2007. – Сентябрь. – С. 41–49.

11. Карпов А. История международного розыска. Ч. 2 / А. Карпов // Закон и жизнь : междунар. науч.-практ. правовой журн. – 2007. – Октябрь. – С. 50–56.

12. Карпов А. История международного розыска. Ч. 3 / А. Карпов // Закон и жизнь : междунар. науч.-практ. правовой журн. – 2007. – Ноябрь. – С. 52–58.

13. Карпов О. Н. Організація міжнародного розшуку злочинців на Україні / О. Н. Карпов // Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку : зб. тез. наук. доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. аспірантів, студентів та здобувачів, Луцьк, 23–24 берез. 2007 р. – Луцьк : Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2007. – С. 250–251.

14. Карпов О. Н. Досвід протидії відмиванню брудних коштів у Федеративній Республіці Німеччина / О. Н. Карпов // Безпека підприємництва та фінансовий моніторинг : зб. наук. праць / за ред. А. В. Іщенко, О. О. Слюсаренка. – К. : Екслібрис, 2008. – С. 66–69.

15. Карпов А. Н. Международное сотрудничество в борьбе с международной организованной преступностью / А. Н. Карпов // Криміналістика у протидії злочинності : тези доп. наук.-практ. конф., Київ, 16 жовт. 2009 р. – К. : «Хай-Тек Прес», 2009. – С. 344–353.

16. Карпов А. Н. Некоторые пути повышения качества подготовки специалистов для работы в юриспруденции и правоохранительных органах / А. Н. Карпов // Стратегия качества в промышленности и образовании : материалы V междунар. конф., Варна (Болгария), 6–13 июня 2009 г. – Варна, 2009. – Т. 2. – С. 170–172.

17. Карпов А. Н. Объекты международного розыска / А. Н. Карпов // Совершенствование правовых форм международного сотрудничества в современных условиях : сб. науч. ст. по материалам науч.-практ. конф., Ростов н/Д., 22–23 окт. 2009 г. – Ростов н/Д. : Ростов. гос. эконом. ун-т, 2009. – С. 419–420.

18. Карпов А. Н. Розыск лиц, скрывающихся от органов дознания, следствия и суда / А. Н. Карпов // Теория и практика использования специальных знаний в раскрытии и расследовании преступлений (к 90-летию со дня рождения профессора Е. И. Зуева) : сб. материалов 50-х криминалистических чтений, 23 окт. 2009 г. – М. : Акад. управления МВД России, 2009. – Ч. 1. – С. 269–276.

19. Карпов О. Н. Система інформаційного забезпечення міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол / О. Н. Карпов, М. М. Биргеу //

Спеціальна техніка у правоохоронній діяльності : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 26–27 листоп. 2009 р. – К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2009. – С. 186–189.

20. Карпов О. Н. Принципи співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю / О. Н. Карпов // Тенденції та пріоритети реформування законодавства України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Запоріжжя, 13 берез. 2010 р. – Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2010. – Ч. 2. – С. 117–118.

21. Карпов А. Н. Принципы, обусловившие зарождение и развитие международного сотрудничества по борьбе с фальшивомонетничеством / А. Н. Карпов // Міжнародне співробітництво ОВС у боротьбі з транснаціональною злочинністю : тези доп. міжнар. наук.-теорет. конф., Київ, 24 берез. 2010 р. / [редкол. : М. Г. Вербенський, В. Я. Горбачевський, Є. М. Моїсєєв та ін.]. – К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – С. 95–97.

22. Карпов О. Н. Проблеми нормативного забезпечення діяльності НЦБ Інтерполу в Україні / О. Н. Карпов // Проблеми діяльності слідчих органів внутрішніх справ України : тези доп. круглого столу, Київ, 2 квіт. 2010 р. / [редкол. : В. Д. Сущенко, О. М. Джу́жа, М. А. Погорєцький та ін.]. – К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – С. 59–62.

23. Карпов О. Н. Проблеми використання можливостей НЦБ Інтерполу в Україні та шляхи їх подолання / О. Н. Карпов // Захист прав, свобод та законних інтересів особи на досудових стадіях кримінального судочинства України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Херсон, 29–30 квіт. 2010 р. – Запоріжжя : Юрид. ін.-т Дніпропетров. держ. ун-ту внутр. справ, 2010. – Ч. 1. – С. 135–140.

24. Карпов О. Н. Шенгенська інформаційна система як інструмент сприяння боротьбі зі злочинністю / О. Н. Карпов // Актуальні проблеми оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ : тези доп. круглого столу, Київ, 3 берез. 2010 р. / [редкол. : В. Д. Сущенко, О. М. Джу́жа, М. А. Погорєцький та ін.]. – К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – С. 47–49.

25. Карпов А. Н. Европейский ордер на арест – альтернатива процедуре международного розыска и экстрадиции/ А. Н. Карпов // Актуальные проблемы современного уголовного процесса России: межвуз. сб. научных трудов / под ред. проф. В. А. Лазаревой. – Самара : Изд-во «Самарский университет», 2010. – Вып. 5. – С. 506–510.

АНОТАЦІЯ

Карпов О.Н. Використання можливостей міжнародних поліцейських організацій у розшуку злочинців. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2011.

У дисертації на основі теоретичних здобутків у галузі криміналістики, оперативно-розшукової діяльності, кримінально-процесуального, кримінального

міжнародного й адміністративного та інших галузей права, існуючих міжнародно-правових норм та чинного національного законодавства, узагальнення практики їх реалізації здійснено комплексний аналіз проблем міжнародно-правового та національного регулювання міжнародного розшуку, сформульовано теоретичні положення і практичні рекомендації, спрямовані на розвиток теорії кримінально-процесуального права та криміналістичної методики, удосконалення норм міжнародного права й національного законодавства, практики їх застосування та підвищення ефективності роботи правоохоронних органів України.

Ключові слова: розшук, суб'єкти та об'єкти міжнародного розшуку, екстрадиція, екстрадиційний арешт, екстрадиційне затримання, міжнародні організації, Інтерпол, Європол.

АННОТАЦІЯ

Карпов А.Н. Использование возможностей международных полицейских организаций в розыске преступников. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2011.

В диссертации на основе теоретических достижений в отрасли криминалистики, оперативно-розыскной деятельности, уголовно-процессуального, уголовного международного, административного и других отраслей права, международно-правовых норм и действующего национального законодательства, обобщения практики их реализации осуществлен комплексный анализ проблем международно-правового и национального регулирования международного розыска, сформулированы теоретические положения и практические рекомендации, направленные на развитие теории уголовно-процессуального права и криминалистической методики, усовершенствование норм международного права и национального законодательства, практики их применения и повышения эффективности работы правоохранительных органов Украины.

Предложены критерии разграничения понятий «международный розыск», «международное сотрудничество государств в борьбе с преступностью», а также осуществлен анализ механизма международной правовой помощи. На основе исследований взглядов ученых на эволюцию розыска, его классификацию, автор дано собственное определение понятия «международный розыск», проведен структурный анализ данного понятия, изучен субъектно-объектный состав, механизм осуществления международного розыска, определена структура норм, регулирующих деятельность международных полицейских организаций.

Проведена дифференциация возможностей и полномочий международных полицейских организаций – Интерпол, Европол, обоснована невозможность предоставления какой-либо из вышеуказанных организаций

оперативно-розыскных функций, предложены пути дальнейшего совершенствования национального и международного законодательства, регулирующего осуществление международного розыска.

Эмпирическая база включает в себя систематизированные материалы НЦБ Интерпола в Украине о результатах работы по осуществлению международного розыска с 1999 по 2009 гг.; сводные данные опросов 65 сотрудников НЦБ Интерпола в Украине, 1305 следователей, 1439 оперативных работников органов внутренних дел Украины, 335 преподавателей, 397 адъюнктов, 1187 магистров, 1083 курсантов Национальной академии внутренних дел, а также 624 магистров и 1346 курсантов вузов МВД Украины. Общее количество респондентов – 9231 человек.

При подготовке диссертации использован личный опыт работы автора в НЦБ Интерпола в Украине.

Сформулированные в работе положения, в целом, направлены на совершенствование концептуальных основ методики осуществления международного розыска, что имеет практическое значение для научного обеспечения противодействия преступности с использованием возможностей международных полицейских организаций.

Ключевые слова: розыск, субъекты и объекты международного розыска, экстрадиция, экстрадиционный арест, экстрадиционное задержание, международные организации, Интерпол, Европол.

SUMMARY

Karpov O.N. The usage of the opportunities of International police organizations in the search of criminals. – Manuscript.

The thesis for a Candidate of Law Degree in the field 12.00.09 – Criminal Process and Criminalistics; Court Expertise; Operative-Search Activity. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2011.

The dissertation is based on theoretical developments in the industry, criminology, operative-search activity, criminal procedure, international criminal and administrative and other branches of law, existing international law and domestic legislation, the synthesis of practice of their implementation a comprehensive analysis of the problems of international law and national regulation of international investigation, formulated the theoretical and practical recommendations aimed at developing the theory of criminal procedural law and criminal procedure, the improvement of international law and national laws, their application and effectiveness of law enforcement bodies of Ukraine.

Keywords: Tracing, International search, Subjects and Objects of international search, Extradition, Extradition Arrest and Detention, International organization, Interpol, Europol.